

Hołodomor jako przykład dezinformacji

Dziewięćdziesiąt lat ukrywania prawdy

Materiały źródłowe

Zestaw źródeł A

1) Relacja z konferencji prasowej Garetha Jonesa opublikowana w „New York Evening Post” 29 marca 1933 r.¹



Brytyjczyk Gareth Jones z Lloyd George Aid twierdzi, że Rosję ogarnia klęska głodu, miliony umierają, a bezczynność rośnie. Dziennikarz donosi o spustoszeniu

ODWIEDZA TERENY ROLNICZE I STWIERDZA BRAK ŻYWNOŚCI

Utrzymuje, że Czerwoni aresztują Brytyjczyków, by powstrzymać gniew opinii publicznej. „Czekamy na śmierć”

BERLIN, 29 marca [...]

Odkąd moskiewskie władze zakazały zagranicznym korespondentom opuszczania miasta, mówiący płynnie po rosyjsku Gareth Jones jest pierwszym obcokrajowcem, który odwiedził rosyjską wieś. Raport, który przedstawi jutro w Królewskim Instytucie Spraw Międzynarodowych, wyjaśnia przyczynę tego zakazu. Głód na kolosalną skalę, nadchodząca śmierć głodowa milionów ludzi, morderczy terror i początki poważnego

¹ https://www.garethjones.org/soviet_articles/millions_dying.htm [dostęp: 18.07.2023].

bezrobocia w kraju, który dotąd szczycił się pracą dla każdego – tak można podsumować bezpośrednie obserwacje Jonesa. [...] „Wszędzie słyszałem wołanie: »Nie ma chleba. Umieramy«. [...] Zszedłem region czarnoziemów – kiedyś było to rosyjskie zagłębie rolnicze, a obecnie korespondentom zabroniono tam jeździć i patrzeć, co się dzieje. Napotkany w pociągu komunista zaprzeczył, że jest klęska głodu. Gdy wyrzuciłem do spluwaczki skórkę chleba z własnego zapasu, który jadłem, jadący ze mną wieśniak wyłowił ją i łapczywie zjadł. Potem wrzuciłem do spluwaczki skórkę pomarańczy, a mój współpasażer znów się na nią rzucił i ją pożarł. Komunista ustąpił. Zatrzymałem się na noc w wiosce, gdzie kiedyś było 200 wołów, a teraz jest ich sześć. Chłopi jedli paszę dla bydła i zostało im jej tylko na miesiąc. Powiedzieli mi, że wielu już umarło z głodu. [...] Na powitanie usłyszałem: »Czekamy na śmierć, ale zobacz, nadal mamy paszę dla bydła. Idź dalej na południe. Tam nie mają zupełnie nic. Wiele domów jest pustych po ludziach, którzy już nie żyją« – mówili przez łyżę”.

Raport Jonesa, ze względu na jego pozycję i reputację rzetelnego, bezstronnego dziennikarza, a także na to, że jest on jedynym naocznym świadkiem, który odwiedził rosyjską wieś, odkąd oficjalnie zamknięto ją dla obcokrajowców, z pewnością spotka się z szerokim zainteresowaniem zarówno angielskich władz, jak i opinii publicznej.

2) Fragment biografii Garetha Jonesa



Gareth Jones był walijskim dziennikarzem, który w marcu 1933 r. – bez owijania w bawełnę i pod własnym nazwiskiem – jako pierwszy poinformował świat zachodni o klęsce głodu w ZSRS w latach 1932–1933, w tym o Hołodomorze. Do czerwca 1933 r. trzykrotnie odwiedził ZSRS i opublikował wiele artykułów w brytyjskich i amerykańskich czasopismach. Sowiecki komisarz spraw zagranicznych Maksym Litwinow (z którym wcześniej Jones przeprowadził wywiad w Moskwie) oskarżył dziennikarza o szpiegostwo i w osobistym liście do premiera Wielkiej Brytanii Lloyd George’a poinformował o dożywotnim zakazie wjazdu Jonesa na terytorium ZSRS.

W 1935 r. Jones udał się do Mandżukuo. W niejasnych okolicznościach został tam uprowadzony przez bandytów i zamordowany. Istnieją poszlaki, że w zabójstwo dziennikarza zamieszane było NKWD.

Zestaw źródeł B

1) Odpowiedź moskiewskiego korespondenta Waltera Duranty'ego na relację Garetha Jonesa z 29 marca 1933 r., opublikowana na łamach „New York Timesa” 31 marca 1933 r.²

ROSJANIE SĄ GŁODNI, ALE NIE UMIERAJĄ Z GŁODU

Śmiertelność z powodu chorób wywołanych niedożywieniem jest wysoka, ale
Sowieci się nie dają

WIĘKSZE MIASTA MAJĄ ŻYWNOŚĆ

Ukraina, Kaukaz Północny i regiony nad dolną Wołgą cierpią z powodu niedoborów

KREMLOWSKA „KLĘSKA” ZDEMENTOWANA

Rosyjscy i zagraniczni obserwatorzy w kraju nie widzą podstaw do przewidywania
katastrofy

[...] Nie widziałem, by ktokolwiek umierał

[...]

Od czasu mojej rozmowy z **Garethem Jonesem** przeprowadziłem wyczerpujące dochodzenie w sprawie rzekomej klęski głodu. Pytałem w sowieckich komisariatach i zagranicznych ambasadach, dysponujących siecią konsulów, a także zestawilem informacje pozyskane od brytyjskich specjalistów oraz z moich własnych źródeł – rosyjskich i zagranicznych.

Śmiertelność z powodu chorób jest wysoka

Wszystkie zdobyte informacje wydają mi się bardziej wiarygodne niż te, które mógłbym uzyskać podczas krótkiej podróży po jednym obszarze. Związek Sowiecki jest zbyt duży, by pozwolić sobie na pospieszne badania, a zadaniem korespondenta zagranicznego jest przedstawienie całego obrazu, nie jego części. Oto fakty:

W całym kraju występuje poważny niedobór żywności, z wyjątkiem nielicznych dobrze zarządzanych gospodarstw państwowych lub kolektywnych. Duże miasta i wojsko są odpowiednio zaopatrzone w żywność. Nie ma rzeczywistej klęski głodu

² https://www.garethjones.org/soviet_articles/russians_hungry_not_starving.htm [dostęp: 18.07.2023].

ani śmierci głodowych, jednak powszechna jest śmiertelność wywołana chorobami spowodowanymi przez niedożywienie.

Krótko mówiąc, warunki w niektórych regionach są zdecydowanie złe – tak jest w Ukrainie, na Kaukazie Północnym i terenach położonych nad dolną Wołgą. W pozostałej części kraju racje żywnościowe są niewielkie, ale to wszystko. Warunki są złe, lecz nie ma klęski głodu [...].

2) Fragment biografii Waltera Duranty'ego



Walter Duranty – brytyjsko-amerykański dziennikarz, korespondent „New York Timesa” w Moskwie w latach 1922–1936. W 1932 r. otrzymał Nagrodę Pulitzera za serię reportaży o ZSRS, wychwalających postępy komunizmu. Na potrzeby swoich nagrodzonych artykułów nie przeprowadził żadnego wywiadu z choćby jednym rosyjskim obywatelem. W 1934 r. opuścił Moskwę i do roku 1940 kontynuował pracę jako specjalny korespondent „New York Timesa”. Później napisał kilka książek o Związku Sowieckim. Zmarł w 1957 r. w Orlando na Florydzie w wieku 73 lat.

Źródło: Wikipedia

Źródło C

Opinia na temat Waltera Duranty'ego³

W Moskwie Duranty stał się królem życia. Do dyspozycji miał wielkie, luksusowe mieszkanie, samochód i oczywiście nieograniczony dostęp do jedzenia i trunków wysokiej jakości. [...] Nie jest także wykluczone, że był na liście płac radzieckich służb. [...] Duranty umarł w 1957 r. Ponad trzy dekady później ukazała się jego biografia, napisana przez Sally J. Taylor – w reakcji na nią „New York Times” przyznał, że teksty Duranty'ego trzeba uznać za przykład najgorszego dziennikarstwa, jakie ukazywało się na łamach tej gazety. Kilkakrotnie powracał temat pozbawienia Duranty'ego Nagrody Pulitzera – za każdym razem bezskutecznie. Temat wrócił dosłownie kilka tygodni temu, rzecz jasna w kontekście rosyjskiej agresji na Ukrainę. [...]

³ Mateusz Zimmerman, *Wielki Głód, wielkie kłamstwo. Uchodził za wyrocznię, okazał się agentem Stalina*, <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/wielki-glod-wielkie-klamstwo-uchodzil-za-wyrocznie-okazal-sie-agentem-stalina/swhfk3h> [dostęp: 16.07.2023].

Zestaw źródeł D

1) Sowiecki plakat propagandowy z 1933 r. autorstwa Wiktora Iwanowicza Goworkowa⁴



Tłumaczenie:

U góry: Rolnicy z kołchozu i rolnicy indywidualni!

U dołu: Przekażemy chleb państwu w całości i na czas!

⁴ <https://propagandahistory.ru/192/Sovetskie-plakaty--Tridtsatye-gody--CHast-V/> [dostęp: 18.07.2023].

2) Fotografia z 1933 r. z obwodu dniepropietrowskiego. Chłopi dostarczający zboże na miejsce zbiórki⁵



⁵ <https://opir.weareukraine.info/how-stalin-starved-the-ukrainian-resistance/> [dostęp: 18.07.2023].

Źródło E

Okładki rosyjskich książek propagandowych dotyczących Wielkiego Głodu w Ukrainie⁶



Цинизм российской лжи не имеет границ

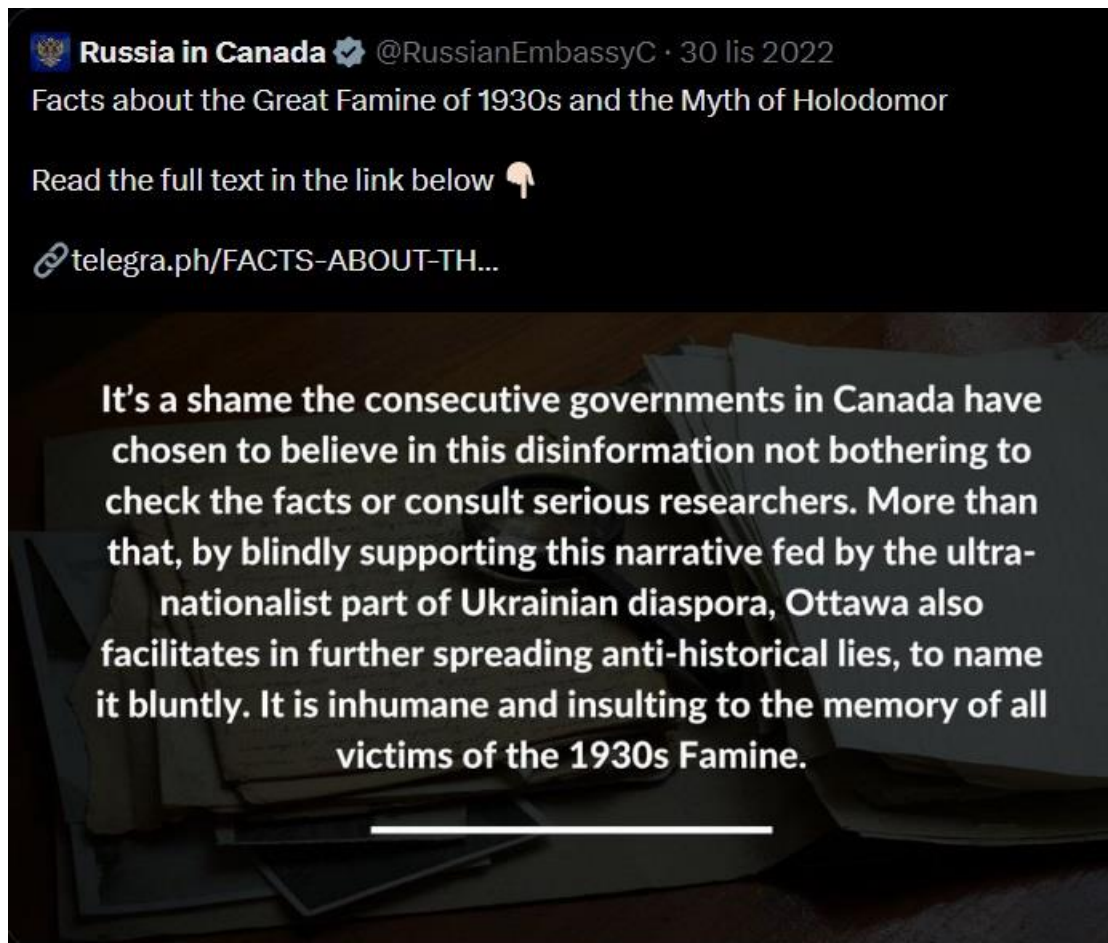
Титулы книг (od lewej): *Mitologia Wielkiego Głodu; Jak nastawić Ukrainę przeciwko Rosji. Mit o stalinowskim Wielkim Głodzie; Mit i prawda o stalinowskim Wielkim Głodzie. O ukraińskiej tragedii w latach 1932–1933*

⁶ https://argumentua.com/stati/zapretit-golodomor-kak-rossiya-skryvaet-svoi-prestupleniya?fbclid=IwAR0fdShz2Obj-0obwczp4TW5R9ETLJvA-B1ITyEe9sSMe_lBkbXQ4H4bSo [dostęp: 18.07.2023].

Zestaw źródeł F

Informacje z oficjalnych, rządowych rosyjskich mediów społecznościowych

1) Tweet rosyjskiej ambasady w Ottawie dotyczący Wielkiego Głodu⁷



„To wstyd, że kolejne rządy Kanady zdecydowały się uwierzyć w tę dezinformację, nie zadając sobie trudu sprawdzenia faktów lub skonsultowania się z poważnymi badaczami. Co więcej, ślepo popierając tę narrację, którą karmi ją ultranacjonalistyczna część ukraińskiej diaspory, Ottawa ułatwia również dalsze rozpowszechnianie – mówiąc bez ogródek – antyhistorycznych kłamstw. Jest to nieludzkie i uwłacza pamięci wszystkich ofiar Głodu z lat 30. XX w.”.

⁷ https://twitter.com/Yvan_Baker/status/1598795162477789184 [dostęp: 19.07.2023].

2) Komunikat rosyjskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych z 24 listopada 2018 r. opublikowany na oficjalnym facebookowym profilu MSZ⁸



„W latach 30. XX w. w Związku Sowieckim wybuchł dotkliwy głód, którego doświadczyło wiele narodów żyjących na terytorium młodego państwa. Stało się to wspólną tragedią Rosjan, Ukraińców, Kazachów i innych narodów kraju oraz największą katastrofą humanitarną na terytorium ZSRS. Próby przedstawiania tych tragicznych wydarzeń wyłącznie jako »ludobójstwa narodu ukraińskiego« nie mają nic wspólnego z przywróceniem sprawiedliwości czy faktów historycznych, mają charakter upolityczniony i antynaukowy”.

⁸ <https://www.facebook.com/MIDRussia/photos/a.265191980246917/1562402713859164/?type=3&theater> [dostęp: 16.07.2023], tłum. Łukasz Migniewicz.

Źródło G

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 15 grudnia 2022 r. : 90 lat po Wielkim Głodzie w Ukrainie – uznanie masowego mordu przez zagłodzenie za ludobójstwo⁹

Parlament Europejski, [...]

B. mając na uwadze, że Wielki Głód z lat 1932–1933, który przyniósł śmierć milionów Ukraińców, został cynicznie zaplanowany i okrutnie wdrożony przez reżim sowiecki w celu narzucenia siłą polityki kolektywizacji rolnictwa Związku Sowieckiego i unicestwienia narodu ukraińskiego i jego tożsamości narodowej; mając na uwadze, że podobne okrutne metody reżim sowiecki stosował w innych częściach Związku Radzieckiego, w szczególności w Kazachstanie, na Białorusi, na Północnym Kaukazie i w innych miejscach; mając na uwadze, że tłumienie ukraińskiej tożsamości odbywało się również poprzez stosowanie terroru wobec osób pielęgnujących ukraińską tożsamość kulturową;

C. mając na uwadze, że z dowodów wynika, iż reżim sowiecki umyślnie skonfiskował plony zbóż i zamknął granice, aby uniemożliwić Ukraińcom ucieczkę przed głodem; mając na uwadze, że w latach 1932 i 1933 Związek Radziecki eksportował zboże z terytorium Ukrainy, podczas gdy jej mieszkańcy umierali z głodu; mając na uwadze, że zabijaniu Ukraińców, zamieszkujących głównie obszary wiejskie, towarzyszyła często propaganda traktująca chłopów jak kozły ofiarne i przedstawiająca ich jako winnych głodu; [...]

D. mając na uwadze, że trwająca rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie, niszczenie ukraińskiej infrastruktury energetycznej i rolnej, blokowanie eksportu ukraińskiego zboża i kradzież milionów ton zboża przez Rosję rodzą strach przed sztucznie wywołanym głodem na dużą skalę, zwłaszcza na globalnym Południu, które jest uzależnione od przystępnego cenowo ukraińskiego zboża; [...]

F. mając na uwadze, że do grudnia 2022 r. parlamenty lub inne przedstawicielskie instytucje państwowe ponad 20 krajów uznały Wielki Głód za ludobójstwo lub zbrodnię przeciwko narodowi ukraińskiemu i zbrodnię przeciwko ludzkości;

G. mając na uwadze, że w 2022 i 2023 r. przypada 90. rocznica Wielkiego Głodu;

1. uznaje Wielki Głód, sztucznie wywołany w Ukrainie w latach 1932–1933 głód spowodowany celową polityką reżimu sowieckiego, za ludobójstwo narodu ukraińskiego, ponieważ zbrodni tej dopuszczono się z zamiarem zniszczenia grupy ludzi poprzez rozmyślne stworzenie dla nich warunków życia obliczonych na spowodowanie ich wyniszczenia fizycznego;

⁹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0449_PL.html
[dostęp: 10.11.2023].